

Protiklady ve vývoji lidstva

Osmá přednáška

Stuttgart, 21. září 1920

GA 197

Protiklad vedení a víry a jeho překonání

Rudolf Steiner

Víte zajisté, že se v současnosti říká z mnoha stran, když je řeč o duchovní vědě, že prý na co se takovou duchovní vědou poukazuje, nikdy nemůže být předmětem vědění, poznání, ta že prý může být jen předmětem víry, jakéhosi subjektivního mínění, že je to pravda. Z takového smýšlení vzchází potom rozlišování mezi vědou a vírou, a velká část námitek, které se činí také proti naší anthroposoficky orientované duchovní vědě, spočívá vždy znovu v tom, že se říká, že se prý chce zde to, čemu by člověk vlastně mohl jenom věřit, co v podstatě není nějakým snad subjektivním poznáním nebo vůbec nějakým poznáním, nýbrž jakýmsi subjektivním pokládáním za pravdu, to prý se chce zde jaksí vyzvednout a vyšroubovat vzhůru až do výše jistého, exaktního poznání, skutečné vědy.

Teprve v naší době došlo k tomu, že se rozlišuje vůbec mezi vědou, která se prý smí zabývat jen s tím, co se naskýtá ve smyslovém světě, co se nanejvýš ještě uchopí a vybádá experimentem, tou vědou, která prý podává z takových hloubek poznání pouze a jedině jisté, - a mezi vírou, která se prý pozvedá nad smyslovost a o níž se prý nikdy nesmí předpokládat, že by se její předměty mohly proměnit v jisté poznání. Tedy na jedné straně věda - ale pouze pro smyslový svět, nadsmyslový svět na straně druhé, předpokladatelný pro každého, pokud jej shledává předpokladatelným, ale nikoli přístupným jistému poznání, nýbrž přístupným jenom subjektivní víře.

Vlastně by musel každý člověk, který bere život vážně, pociťovat co se tu říká v širokých kruzích o domnělém protikladu mezi vědění a vírou jako záhadu, kterou je

nutné rozluštit. Ale v podstatě je jen tehdy možné dát skutečnou informaci na základě stanoviska iniciační vědy, jak to s tím vlastně je, když se v naší době - a již dlouho, již po staletí - pracuje v tom směru, aby se lidstvu vštípil tento rozdíl mezi vědou o tom, co je koneč¹¹⁸

né. pomíjivé, smyslové a mezi vírou v něco nekonečného, nepomíjivého, nadmyslového. Neboť víte, že vše, co se zde přináší z hlediska anthroposoficky orientované duchovní vědy, dýchá naprosto vědeckým duchem, činí si nárok na to postavit se plně oprávněně jakožto vědění, jakožto poznání o nadmyslnu vedle vědy o smyslových věcech. Jen musí iniciační věda jít daleko zpět do vývoje lidstva, chce-li učinit pochopitelným, proč byl v naší době lidstvu vštípen takový protiklad mezi vědou a vírou.

Vracíme-li se zpět v čase, nacházíme ve zcela dávných dobách vývoje lidstva - častěji jsme o tom hovořili - jakési pra- vědění, na něž je třeba pohlížet jaksi jako na dědictví bohu, vědění, které neznalo něco takového jako zobrazování, jako demonstrování, vědění, které naprosto spočívalo na tom, že v nitru člověka vystupovala síla, která nebyla jen prázdným, abstraktním myšlením nebo něčím takovým, nýbrž byla naplněna božskou světelnou substancí, božskou životní substancí, která se cítila jakoby ve styku s božskými světy. Lidé měli vědění o této souvislosti člověka s božskými světy, které ještě pociťovali a které vnímali tak, jako se zevně vnímají barvy a tóny, takže se to nepotřebovalo dokazovat, protože to lidé vnímali v bezprostřední přítomnosti. Dokazování neznali, také neznali logické demonstrování, nýbrž znali jednoduše naplněnost člověka tím, co nechali do jeho nitra kanout bohové. Ale to bylo v těchto nejstarších dobách lidstva naprosto „vědění“ a toto vědění bylo spojeno s poznáním božského původu člověka. Neboť jelikož lidé na Zemi věděli, že jsou ve spojení s bohy, jelikož dostávali od zasvěcenců, od lidí iniciovaných, onu sílu, která dávala člověku pohlížet vzhůru na toto spojení s bohy, tak si také byli lidé vědomi o božském původu člověka, byli si vědomi, že lidstvo sestoupilo k Zemi z onoho světa, v němž existovalo v duchovně-duševní podobě. Tento božsky-duchovní původ lidstva byl samozřejmostí pro ono pra-vědění, které v dávných dobách vývoje lidstva existovalo všude po Zemi.

Ale toto pra-vědění se chtělo vyvíjet dále. Kdyby toto pra-vědění bylo zůstalo, tak by lidé byli sice zůstali v jistém ohledu trvale bytostmi naplněnými bohy, ale nemohli by dospět ke svobodě, ke svobodným rozhodnutím vůle. Byli by jaksi museli říkat, kdyby se jen jejich paže pohnuly: Nějaký bůh ve mně pohybuje máma pažemi, nebo by si museli říkat: Nějaký bůh ve mně pohybuje máma nohama. Tak to také kdysi pralidé skutečně cítili. Pociťovali jaksi uvnitř své kůže božsky-duchovní bytost, která byla s nimi, proto zůstalo také ono označení, o němž jsme již z různých hledisek hovořili, že je lidské tělo chrámem boha, protože člověk v pradávno době byl vskutku pozemským obydlím boha, který sem sestupoval na Zem, aby přebýval mezi lidmi.

Ale člověk se měl stát samostatným. Proto se stalo, že toto původní vědění stále víc a více uhasínalo, že toto dědictví bohu stále víc a více ustupovalo. Aby člověk dospěl ke svobodě, musel vyvíjet ze své vlastní síly vědění, poznání, myšlení, citění, chtění. Byl jaksi bohy opuštěn - smím-li se tak vyjádřit - ke svému vlastnímu blahu. Aby mohl vyvinout lidskou vědu, stáhla se od něj věda božská. A tak nastalo v pozdějších dobách, že celá cesta, kterou se měla ubírat kdysi božská věda rozšířená po celé Zemi k vědě pozemsky--lidské, musela být střežena mystérii, že zasvěcenci mystérii byly povoláni k tomu, aby jaksi řídili, jak mělo být lidstvo vychovááno. aby správně vyrostlo ze starého božského vědění a mohlo vrůstat do vědění pozemsky lidského.

Jelikož ale poté, co původní božské vědění již dosti pohaslo a mystéria již byla převzala úkol lidstvo vést tak, ve velkém je vyučovat tak, aby mohl správně nastat přechod od pramoudrosti k vědění lidskému, jež mělo vést ke svobodě, tu se stalo, že se sešel jistý počet lidí v širokých oblastech Země, aby hledal jistou cestu, aby tyto úmysly správného vedení lidstva, které přicházelo z mystérií, zmařili. Vytvořily se jisté společnosti lidí, které si vytyčily úkol, tento správný vývoj zmařit. Musíme se již obrátit na duchovní vědu, chceme-li postřehnout široko rozšířené společnosti lidí po oné pradávnné době, neboť dějiny samy nedosahují až do oněch dob. zevní písemnosti z oněch dob neexistují. Ale byla to taková společnost, která si jistým způsobem osvojila mysterijní vědění, z mysterijního vědění také metody, jak se spojit s božským dávným zdrojem vědění ještě v oné době, v níž poctivě pracující mystéria se již dlouho zaměstnávala tím, že převáděla staré božské vědění do vědění lidsky-pozemského. A tak existovala kdysi na Zemi doba, kdy povolání zástupci mysterijního vědění byli zcela zaměstnání tím, že převáděli staré božské vědění do lidsky-pozemské vědy, ale do toho, co se šířilo v lidstvu jako zdravý, pro tehdejší doby zdravý názor a pocit, do toho zaznívalo - a to v době, když již bylo příliš pozdě a lidstvu se nemělo již do uší šeptat staré božské vědění -, zaznívalo to, co jistá dobře organizovaná společnost tehdy chtěla jaksi opožděně znovu přinášet jako dávnou pra-moudrost lidstva. Tedy lidé prožívali v jisté době, kdy již byli vyrostli nad stav božského vědění, že od těch širokých kruhu lidstva, které na tom měly zájem, mělo být ještě dále přinášeno ono staré božské vědění.

Jaký zájem měli tito členové pozdější pradávnné doby? Měli zájem ten, že chtěli vznik lidského vědění jaksi zničit, vykořenit. Nechtěli připustit, aby v lidstvu vzniklo zevní lidské vědění, nechtěli nechat lidi dospět ke svobodě. Ano, existují v pozdější pradávnné době snahy, které chtěly zabránit tomu, aby lidstvo mohlo přijmout vývojovou vlohu ke svobodě, a chtěly proto zničit až do kořene pozemsko-fyzické vědění. A tak činili tito, jaksi „nepřátelé“ lidského vývoje v pozdější dávné době, rozdíl mezi vědění lidským a vědění božským, oním božským vědění, které tehdy již nebylo oprávněné. A lidstvo, když bylo vyrostlo z božského vědění, by tímto vědění „nepřátele“ bylo zaplaveno, což by znamenalo, přivést je tím do takového stavu

vědomí, který byl snivý, blouznivý. Široké masy lidstva žily v takovém blouznění v pozdější dávné době, v níž byl udušen smysl pro vznik lidské vědy. A když vzniklo mnohé v lidské vědě, jak jsme to mohli často charakterizovat, v pozdějších dobách velmi nedostatečně, když se nedostatečnost vplížila až do vytváření řeči, bylo zaviněno tím, že se lidé v blaženosti pozvedali božským věděním nad lidské věděním.

Když zkoumáme, pod jakým vlivem stáli ti, kteří takto usilovali, aby lidi zamlžili a odřízli od kořenu vzniku vědy a také od jazyka vznikajícího z hlubin lidstva, potom musíme říci: Tito duchové, tyto lidské osobnosti byly ovládnuty skrz naskrz luciferskými silami. Žily v nich luciferské síly, takové luciferské síly, které nechtěly, aby člověk sestoupil se svým celým cítěním, vůlí a myšlením jaksi až k Zemi. Člověk se měl stávat stále materiálnější a materiálnější, ale tyto osobnosti ho chtěly uchovat duchovním, spirituálním, aby ho vzdálily od pozemských úkolů. Tito duchové byli pro vývoj lidstva nepřátelskými spiritualisty pozdější dávné doby. Neboť tehdy měl člověk nalézt cesty, aby vstupoval se svým duševně-duchovně stále důkladněji a důkladněji do tělesnosti.

Tomu ale měli tito duchové zabránit. Když hovoříme snad v obraze současnosti - protože je obtížné charakterizovat onen stav lidstva v pozdější dávné době zcela výstižnými představami -, tak bychom mohli říci, že tito duchové vystupují se silným náběhem k jisté nevědomé nepravdivosti. Neboť působením mystérií byl přece samozřejmě dán impuls sestupovat do hmotného světa, pronikat se jím. To nesměli ovšem tito lucifersky posedlí lidé pozdější pradávnejší doby samozřejmě popírat. Proto se nazývali tito lidé nikoli snad - vysloveno v obraze současnosti - „spiritualisty“, to by se muselo potom přeložit do způsobu myšlení dávné doby - nenazývali se „spiritualisty“, nýbrž nazývali se právě „zástupci materiálna“. Neboť říkali lidem: Dosáhnete hmotnosti, když nás budete následovat, když použijete moci, kterou vám dáváme s dřívějším božským věděním, když se tím duševně-duchovně posílíte. Tak se můžete prožívat jako dobyvatelé toho, co je s vámi na Zemi zamýšleno, můžete Zemi letmo dobýt tím, že se účastníte božské moci! - A dávali si čestné jméno „bojovníci za materiálno“, tito lucifersky posedlí vůdcové jistých kruhů lidstva.

Tak tehdy vlivem těchto osobností vstoupila do lidského vývoje jakási rozpolcenost mezi tím, co mělo být regulérním vývojem

lidstva a tím, co bylo lidem klamně předstíráno tím způsobem, že se před ně postavil ideál hmotnosti, který směřoval k podmanění hmotnosti - ale nikoli pozvolným užíváním se. Nýbrž když se poukazovalo na to, že si lidé měli osvojit jaksi božskou moc nadmyslovým věděním v nevhodné době a s ním potom měli dobývat smyslově-hmotný svět.

Protiklad toho, co tu existovalo v pradávnejší době, prožíváme dnes. Vidíme, že se uskutečňuje, vycházející z jistých konfesí, boj proti regulérnímu chodu, kterým se má

nyní ubírat věda. Utrpěla škodu jaksi od kořene. Tím jsou věda a řeč v zemském vývoji zatíženy jistými nedostatky. Ale věda vznikla, neboť se našli lidé stojící dostatečně pod vlivem poctivých mystérií, a poctivé zasvěcovací vědy, kteří se postavili proti oněm duchům, kteří chtěli vlastně vědění vymýt z kořenů. A takto se vyvinula věda. Tak se dala onou cestou, kterou jsem v jednotlivostech často charakterizoval, dospěla k onomu bodu, do kterého dospěla v polovině 15. století, když začalo 5. poatlantické období, a vstoupila až do naší doby, kdy je tu ale pro tuto vědu nyní opět - podle iniciační vědy současnosti - nový obrat. Dnes je tato věda zralá k tomu být jaksi postavena do svobody člověka. Dnes je tato věda, která se v podstatě ještě dnes chová tak, že pokládá za exaktní, za jistou, jen smyslovou fyzičnost, to, co se získává pozorováním nebo experimentem, tato věda je zralá k tomu, jak jsem často dovozoval, vyvíjet se k uchopení imaginace, světa inspirovaného a intuitivního, vpravit se do prožívání, do chápání duchovna. Tato věda je povolána dále růst, aby v dalším růstu přijala podobu duchovního zření. K tomu je dnes zralá.

Aby se ale tato věda mohla dále regulérně vyvíjet, musí být v lidstvu vytvořeno ono smýšlení, které chce, aby tytéž svědomité tendence výzkumu a bádání, které existují pro zevní smyslový svět v botanice, fyzice, chemii atd. pro triumfy zevní vědy, aby se také použily v nitru lidí, aby to, co je smýšlením v zevní vědě, se převádělo do takového živoucího uchopování světa nadsmyslového, jak je to naznačeno v knize „Jak dosáhneme poznání vyšších světů“ nebo v jiných příslušných knihách. A musíme si učinit jasno o tomto: Co má vlastně spočívat v základě naší duše jako úsilí a co jedině může žít v anthroposoficky orientované duchovní vědě, to se odlišuje od toho, co se rovná jeho protipólu, jesuitismu tím, že právě jesuitismus to je, který by chtěl vědu, vlastní vědění udržovat v pouhé experimentální nebo pozorovací oblasti. Zkoumejte jednou - ale zkoumejte důkladně - vědeckou literaturu, která vychází od jesuitů: Ona je ve smýšlení, ve způsobu představení tou myslitelně nejmaterialističtější, usiluje udržovat vědění zcela ve smyslovém světě a přísně oddělovat vědění, které má co činit jen se smyslovým pozorováním nebo se skutečnostmi, které se pozorují experimentem, oddělovat od toho, co má být předmětem víry nebo zjevení. Nikdy nemá být sklenut most ve smyslu tohoto způsobu myšlení mezi tím, co je vnější věda a tím, co je víra. Ale to chce právě hledat anthroposoficky orientovaná duchovní věda: cestu ven z vědy fyzicko-smyslové do vědy duchovní, ale do takové duchovní vědy, která je pojata v tak přísném poznání jako zevní smyslová věda.

Musíme si to představit takto: Tato fyzicko-smyslová věda je kořenem a z těchže impulsů, které vládou v botanice, fyzice, chemii atd., jenže se přejde na jiné teritorium -, z těchže impulsů má vyrůst nadsmyslové poznání, nadsmyslové vědění. V jiných kruzích se předvíдалo, že toto nastane. Proto bylo vloženo tam, kde byl zájem o to, aby toto nenastalo, bylo vloženo do lidského vývoje to, co se nyní jeví

jako jiný protiklad: protiklad, který jsem uvedl, protiklad mezi starým věděním, které regulárně přešlo do lidské vědy, a mezi omamováním lidstva božskou vědou. Do lidstva byl vložen protiklad mezi věděním a vírou. Bylo učiněno něco opačného: Byla snaha právě udržovat vědu o smyslovém světě, tato věda byla ostře zdůrazňována a je jednoduše pravdou, že když prohlížíme právě jezuitskou literaturu o materialistické vědě z hlediska čtivosti, jasnosti líčení, že znamená něco mimořádně nadaného, že totiž tato literatura napsaná jesuity o materialistickém světě je skutečně napsána s větším nadáním než mnoho jiných věcí, které jsou o témže světě dnes psány z jiné strany. Je dobré, co například lidé jako pater Erich Wasmann" píšou o mravencích, a když to čtete, tak z toho budete mít více než z pedanticko-filistrózních popisů o mravencích jiných badatelů. Mohl by se uvádět příklad za příkladem. Jesuité by byli dobří, kdyby mohli psát materialisticky, neboť je to jejich vědomé usilování udržovat lidi popisováním materialistických poznatků při tom, že se věděním vztahuje vlastně jen na materialisticko-fyzický svět. A lidstvu se má hlavně namluvit, že nadsmyslový svět nemůže být vyvádán věděním. Jako oni dávní lidé posedlí Luciferem namlouvali lidem, že dostanou moc nad světem, když budou používat dávného božského věděním - zatímco tu již byly jiné doby vývoje -, tak přichází nyní následovníci oněch lidí z pozdějších dávných dob a balamutí lidi, že není možné rozprostřít věděním do nadsmyslového světa, že se lidé musí s věděním zastavit před nadsmyslovým světem. Jako oni lidé dřívější doby chtěli lidstvo omámit věděním nadsmyslovým, tak chtějí dnešní lidské bytosti (jim odpovídající) vehnat lidstvo co nejvíce do fyzického světa, aby tam zůstali vězet a uchopovali nadsmyslový svět jen nejasným impulsem víry. Jako se chtělo dát lidem v pozdější dávné době příliš mnoho věděním o nadsmyslovém světě, tak jim chtějí dnes jejich následovníci dávat příliš málo věděním o něm. Oni dávní lidé chtěli dávat nadsmyslové věděním neoprávněným způsobem, tito jejich následovníci chtějí nechat lidem jen věděním smyslové a nechat jim o nadsmyslovém světě něco, k čemu může mít každý člověk svůj libovolný postoj.

Co by se nyní stalo, kdyby kruh lidí, na který je zde poukázáno, dosáhl nějakého vítězství, onen kruh lidí, který vědomě rozlišuje vědu a víru, kdežto samozřejmě větší počet lidí vedených na provázku nacházejí tirády o „rozdělení víry a věděním“ a opakují je, ale přece: jenom opakují? Oč tu jde? Chtějí vykonat v obráceném smyslu to, co také vykonávaly ony dávné osobnosti pozdější dávné doby, jen ve svém smyslu. Jako nechtěly v dávné době ony osobnosti nechat lidstvo zcela sestoupit k pozemskému úkolu, tak chtějí nyní lidstvo zadržet v pozemském úkolu, a nechtějí lidstvo nechat dále se vyvíjet ze zemského východiska. A ti, kteří dnes právě podporují materialismus, nazývají se „spiritualisty“ nebo kněžími té či oné víry, zástupci nadsmyslového světa. Jako v oněch dávných dobách ti, kteří poskytovali neoprávněný duchovní život, se nazývali - z charakterizovaného hlediska - materialisty, tak se dnes nazývají četní lidé, kteří vlastně chtějí udržet lidstvo u materiálna, zástupci spirituálna. Nejsilnějším zdrojem materialismu není dnes to, co

například vyšlo od Büchnera. Moleschotta nebo od tlustého Vogta, nýbrž tímto nejsilnějším zdrojem je Řím a vše, co má, co nějak činit s tímto centrem materialismu. A dosahuje se toho, čeho se chce dosáhnout, když se neříká: „Chci podporovat materialismus“, nýbrž když se udržují lidi v materialismu tím, že se v nich nechá vzejít mlhavému impulsu materiální jako víře, ale mimo tento rámec se nenechá do lidstva vstoupit žádný impuls, který může nadmyslový svět uchopit. Že by snad z Říma vycházela snaha dobýt nadmyslového světa pro člověka, to je světově-historická nepravda novější doby, a to se musí jasně a důkladně prohlédnout! A když se v novější době vytvořil protestantismus evangelictví z římsko-katolické církve, tak si musíme ujasnit toto: Mnoho věcí vzniklo v protestantismu z římské církve, avšak ono úsilí nenechat dospět lidstvo k nadmyslovému světu otupením nadmyslového vědění v impulsu víry, to zůstalo velmi silně také i v evangelické víře, nehledě k tomu, že dnes již znamení doby ukazují na to, že evangeliectví bude Římem přemoženo, oním Římem, který bude usilovat v tom směru vždy znovu a stále znovu, jak jsem to charakterizoval.

Vidíte, chce-li se ve světě něčeho dosáhnout, potom jde o to. má-li být to, čeho se dosáhne opakem toho, co vlastně spočívá ve smyslu normálního vývoje lidstva, že se ti, kteří o to usilují. označí jaksí opačným jménem. Lidstvo se musí naučit zbavit se víry ve jména (slova) a ono je na cestě k tomu. Lidstvo musí dospět k hlubším zdrojům než k životu ve slovech. A ta věc již v podstatě začala. Představte si, že se dnes někdo u vás dá ohlásit svou vizitkou, na níž stojí „Arnošt Mlynář“. Nebudete se samozřejmě domnívat, že nyní přichází člověk zaprášený moukou atd.. který tedy je mlynářem. Rovněž se nebudete domnívat, když se někdo ohlásí jako „Richard Kovář“, že vstoupí člověk, který právě koval koně. Ale když někdo žil na vesnici, potom si ještě vzpomene, že lidé říkali: „nyní přijde mlynář“, tu byl tím skutečně míněn mlynář, nebo říkali: „Nyní přijde kovář“, a mínili tím skutečného kováře. Zde jméno znamenalo ještě něco jiného než zevní označení. Naše vlastní jména se dala tou cestou, která již neumožňuje, abychom na podkladě jména usuzovali na bytost, která toto jméno nese. Dnes nemůžeme vztahovat na vlastní jména, abychom z toho získali něco, co charakterizuje bytost, jež nese to jméno. Dnes nevíme, když slyšíme pro člověka jméno Kovář, zda je kovářem, nebo u druhého, zda je mlynářem, když slyšíme jméno Mlynář. Ale tutéž cestu, kterou až dodnes prodělala již naše slova vzhledem k našim vlastním jménům, tutéž cestu bude prodělávat celá řeč, a člověk se bude muset učit tvořit si představy na základě jiných podmínek než ze slov. Tak jako vy, když se nějaký pan Mlynář nechá ohlásit vizitkou, nemůžete si utvořit žádný obraz o bytostné podstatě tohoto člověka, tak si musíte zvykat nevyrozmívat z charakteru slov to, co si musíme o světě myslet.

Když se bere vážně, co je naléhavým požadavkem dob) , potom je dnes člověk ještě málo chápán. Uvažte jen, kdybych to, co mám přednášet jako duchovní vědu,

přinášel tak, jak se to dnes žádá podle slovních věd, potom bych přece nečinil to, co jsem se vždy snažil konat, totiž charakterizovat něco z různých stran, brzy více z materiální strany, brzy více ze strany spirituální, vždy pamětliv stěžejní věty goetheanismu, kterou Goethe sám vyslovil: „Pravdu je třeba hledat uprostřed mezi dvěma opačnými tvrzeními“. Vůbec se nelze u vývoje, k němuž jsme dospěli, dnes ještě domnívat, že bychom mohli vystihnout ve slovech obsah, který máme podat. Musíme charakterizovat z různých stran, musíme ve slovní charakteristice postupovat tak, jak postupujeme, když například fotograficky snímáme strom z různých stran, kdy potom fotografie jsou zcela různé. Když je ale potom shrneme, tak hledíme na něco, co si lze představit jako strom.

Pročítejte nyní různé vydané cykly a uvidíte, jak je tato zásada při líčení dodržována, jak tu jsou věci líčeny skutečně z různých stran. Chceme-li dnes lidem vylíčit, co je pro ně k pravému prospěchu a co potřebují, potom si musíme zvyknout mluvit tak, jak se to stalo. A protože to lidé v jistých kruzích nechtějí, protože by chtěli dále pokračovat ve slovních vědách, ale to, co je lidskou záležitostí nelze podávat ve slovních vědách, proto vzcházejí dnes v dnešní době ony socialismy, které chtějí dále uvádět do slovních věd, které ale mohou vést jen do zkázy. Dnes se lidé domnívají, pokud jde o události na Východě, že prý nebezpečí pominulo, poté co nyní Poláci zvítězili, poté co po nějakou dobu vítězili bolševici, ale strašně tragikomickým způsobem lidského chování. Právě na dnešní rusko-polské válce je možné vidět, jak dnešní lidstvo v podstatě ztratilo oporu.

Když něco takového, co je skutečně napsané ze sociálního života současnosti jako „Kernpunkte... - Hlavní body sociální otázky“, co je napsané také stylem přiměřeným potřebám tohoto současného života, když něco takového je postaveno před lidi, potom lidé přicházejí a požadují, že by člověk měl podat slovní definice - asi podle vzoru, jak ještě nacházíme slovní definice ve většině školních učebnic dnes používaných k neštěstí celé výchovy a výuky! Ale když se stále víc a více oddělovalo slovo od toho, co lidé vnitřně prožívali, když lidé musí stále více činit závěry o skutečnosti z jiných poměrů než ze slovních zdrojů, dospěli nakonec také u jména Mlynář k tomu tázat se na základě zcela jiných poměrů na to, kdo to může být, kdo by se tu mohl představit než analýzou jména Mlynář. Tak bude pro lidstvo nutné, aby se odloučilo od slova a pozorovalo život na základě jiných zdrojů.

Ale něco takového se už dlouho připravovalo, jen se to nepoužívalo vždy ve správném smyslu vývoje lidstva. Proto to dospělo k tomu, že široce rozšířené společnosti dnes říkají: Přiznáváme se dnes ke Kristu! - Ale slovo nemusí přece označovat tu bytost, kterou ony společnosti vlastně předstírají, že ji uctívají. Nejde o to, že se něco označuje Kristem, že si lidé činí o tomto Kristu nějaké představy, nýbrž jde o to, ke které reálné bytosti směřuje lidský svět pocitů. A když si potom člověk například o této Kristově bytosti činí velmi pozemský obraz, když je člověk

zasvěcován během své výuky militaristicky do toho, jak má duši vypreparovat, aby si mohl činit představu Krista, jak si ho člověk představuje jako krále Ježíše a jeho stoupence a sebe jako vojsko krále Ježíše, tu to může být, když si udělal takovýto materiální obraz Krista, že dává jméno Krista zcela jiné bytosti. Potom směřuje vpravdě svou duší ke zcela jiné bytosti a tuto bytost, jinou bytost, nazývá neprávem Kristus. A to se dnes děje velmi často, děje se to tak, že je to mnohdy pocíťováno zcela pozoruhodným způsobem.

Měl jsem před mnoha lety v Marburgu rozhovor s jedním zcestovalým evangelickým duchovním. Hovořili jsme o tom, jak se vlastní pojmání Krista v novější teologii stále víc a více ztrácelo, jak vlastně tato novější teologie Krista na jedné straně jistými zasvěcovacími ceremonii již zmaterializovala v obraz Ježíše a jak na druhé straně jistí theologové spatřují v Kristu jenom „prostého muže z Nazaretu“. Tu řekl mi tento protestantský zcestovalý theolog, mající rozhled po světě: Ano, naši mladší theologové vlastně již nemají žádného Krista, nemohli by se již vůbec nazývat křesťany nebo vyznavači Krista, - museli by se vlastně, kdyby to jméno nebylo již obsazeno, nazývat jesuity, neboť mají ještě jen jakéhosi Ježíše! - To není můj úsudek, nýbrž úsudek, který vznikl právě v hlavě velmi světem prošlého protestantského theologa. A abyste neměli předsudek a theology neměli zde příliš v opovržení, chci také ještě připojit toto: Tento muž byl Šváb a měl dokonce za manželku Švábku a ještě k tomu ze Stuttgartu. Ale to jen abyste neměli žádný předsudek.

Pokusili jsme se vysvětlit, co dnes vedlo k rozdělení vědy a víry. Toto rozdělení mezi vědou a vírou je také to, jež nedá vzejít, na co jsem již včera poukázal, poznání o nadsmyslovém životě ležícím před zrozením nebo před početím, kdežto rozdělení chce dát vzejít jen víře v život po smrti, kterou lze přinášet také lidem, když se počítá jen s egoistickým duševním rozpoložením. Život před zrozením, který jsme prodělali mezi poslední smrtí a nynějším zrozením, dá se člověku přinášet jen poznáním, nikoli spekulováním s duševně-egoistickými instinkty. Neboť lidé jsou přece tak uzpůsobeni, když zde žijí, že je jim zcela lhostejné, co prodělali předtím, než vstoupili zde do tohoto života, ale z egoistických důvodů je zajímavá, co se s nimi bude dít po smrti. Proto se může dobře kázat o tom, co očekává člověka po smrti, neboť to apeluje na egoistické lidské duševní instinkty. Může se kázat špatně, ale musí se předpokládat lidská touha po poznání, úsilí o život člověka důstojný, když se chce hovořit o existenci člověka před zrozením. A to vede k tomu, že se nám nejprve výchova a potom pozemský život jeví tak, že pozemský život musí být chápán jako splnění úkolu, který je nám dán na cestu, poté co jsme sestoupili z duchovního světa do fyzického života.

To, co se musí tak bezpodmínečně šířit ve vnějším světě, co musí působit sociálně utvářivě, to má, jak můžete tušit na základě různých podkladů, to má mnoho nepřátel. A nyní chci vám dnes na závěr - neboť to musím učinit - vyprávět něco o

kalných zdrojích, z nichž přichází to, co chce dnes vystupovat ničivě proti naší duchovní vědě. Jsou to již silné kousky, které tu přicházejí, a budou se stále zesilovat, jestliže mnohem silnější měrou, než tomu bylo dosud, duše neprocitnou.

Víte přece, a naši přátelé zde proti tomu bojovali, že v celém Německu, a i za hranicemi se vyskytla odporná pomluva, že prý „trojčlenníci“ zradili německé důstojníky „Dohodě“ atd... [Poznámka překladatele: Připomeňme, že „Dohodou“ byly za I. světové války míněny ty státy, které bojovaly proti „Ústředním mocnostem“, tedy proti Německu a Rakousku. K „Dohodě“ patřily: Francie, Velká Británie, Itálie, Rusko (do roku 1917), USA (asi od r. 1916 nebo 1917), a Japonsko] Dostal jsem nyní v poslední době do ruky něco z oněch odporných písemností, které jsou dnes rozšiřovány v širokých kruzích: zfalšované dopisy, o nichž se říká, že pocházejí z našich řad, které šíří se vši rafinovaností nejhorší pomluvy, zfalšovaná interviews, jejichž charakter mohu vám charakterizovat jen tím, že vám sdělím, že takový zfalšovaný interview končí tímto: „D. H. nenáleží ve skutečnosti ke Steinerovu Svazu. Vplížil se tam jen jako špion, aby přišel na tajné pletichy, a výsledek sdělil malému kruhu lidí vlastenecky smýšlejících, aby se říkalo, že se Steiner dopouští velezrady a je spolčen s Dohodou!“ To je jen malá ukázka temných snah, které se šíří mnohem více než se domníváte.

Velmi roztomilým příkladem v tomto ohledu je něco, co také šíří ona osobnost ze zdejšího sousedství, kterou jsem jednou označil ve veřejné přednášce slovem „svině“, protože vše, co proti mně tato osobnost říká, nelze označit žádným jiným slovem, - šíří nyní odtud černým uměním pod titulem „Ukradená trojčlennost“. Zde se netvrdí nic menšího, než že jednou jedna dáma vytvořila nějakou trojčlennost - ovšem tato dáma není dosti obezřelá, protože ona nečetla nic o tom, jak se dříve v jistých kruzích moje trojčlennost šířila; udává okamžik, který je poněkud pozdější než ten okamžik, kdy jsem hovořil s velmi četnými lidmi o trojčlennosti zde zastupované ale tato dáma prý také vytvořila nějakou trojčlennost; rukopis prý zaslala jakési filantropické společnosti, prý potom putoval do Hamburku, tam prý si jej dotýčný člověk ponechal místo 14ti dnu 4 týdny, tím prý jsem jej pravděpodobně četl a tak jsem trojčlennost převzal z tohoto rukopisu. Ovšem dáma nemůže říci, že něco souhlasí s trojčlenností, kterou zde zastupuji s tím, co ona tehdy napsala do onoho rukopisu. Proto říká: „Trojčlennost je sice z tohoto rukopisu ukradena - ale je zfušována!“ Ano: On mi ukradl mé hodinky, ale jsou to zcela jiné hodinky! Nyní sepsala o své trojčlennosti spis. Spočívá, jak uvádí ve zlatém řezu „stát, kulturní říše, církev“, přičemž potom zase má být vše požadováno zlatým řezem. Tedy máme jednotný stát a v něm dvě části, tedy právě „totéž“, co chce také trojčlennost; proto je trojčlennost zfušovaná! - Abyste si mohli učinit představu, velice vám doporučuji tento spis, titul zní: „3:5, 5:8=21:34. - Tajemství - jak je možné úvěry umořit v dohledné době“, od Elisabeth Mathilde Metzdorff-Teschnerové, vydáno v roce 1920 vlastním nákladem. - Mohli

byste učinit dobře, kdybyste nyní řekli: Pracovali jsme pro trojčlennost, ale pracovali jsme jen z pověření paní Elisabeth Metzdorff-Teschnerové. - Neboť to ona také od nás ještě očekává, když píše nižším lidem dopisy.

To jsou podklady pro to, co píše pan Rohm a co nyní jde do Švýcarska a všichni katoličtí pastýři duší tam lidem servírují. Samozřejmě nikdo nemá tušení o tom, co stojí u zdroje, nýbrž se lidem vypráví v člancích něco jiného, čemu by mohli lidé zcela dobře věřit, jelikož se neukazuje na tuto bláznovinu jako na zdroj. Tak se dnes pracuje, ale nikoli snad nevědomě, nýbrž zcela vědomě. Pracuje se vědomě proti tomu, co chce sloužit skutečnému pokroku lidstva na základě poctivého úsilí! A ti, kteří v čele všech pracují například ve Švýcarsku takovým stylem, jsou katoličtí pastýři duší, kteří přetiskují vše to, co vychází od oněch centrál, kterým velí pan Knapp jiní, a co se ukládá do špinavých kbelíků pana Rohma atd... Přitom mi vždy napadá, kolik lidí až do nedávna existovalo a ještě existuje, kteří v řadách anthroposofů jsou statečnými abonenty časopisů „Leuchtturm“ pana Rohma a kteří k člověku vždy přicházeli s názory pana Rohma. s tím či oním.

Musel jsem vám již jednou uvést tyto malé ukázky - mohl bych příklady hojně rozmnožit abyste viděli, jakými prostředky se pracuje.

Anthroposofie má tou silou, která spočívá v anthroposoficky orientované duchovní vědě, také obdržet onu sílu, aby měla ze slov ještě něco jiného než jména: cit pro pravdu. Kdo má cit pro pravdu, přichází na cestu, která spočívá v něčem docela jiném. Kdežto lidé dnes často shledávají pohodlným to, co je ale hledáno takovými věcmi, jaké musely být také dnes opět líčeny. Neboť dnes je pohodlnější říkat něco jiného než poukazovat na silné nepřátelské síly, které řídí rozlišování mezi vědou a vírou a které směřují k tomu, aby zatarasily cestu, která má vést z vědy smyslové do vědy nadsmyslové.